

Bolivia: MAS åter vid rodret ? Vilken blir kursen?

I valet den 18 oktober vann MAS en förkrossande seger med Luis Arce som presidentkandidat. MAS uttalade ambition är att bilda en regering inriktad på nationell enighet och försoning. Vi får verkligen hoppas att ?en bred regering? kommer att betyda att samla folkliga rörelser för en eko-socialistisk politik, snarare än att samla delar av borgarklassen runt en politik som är exportinriktad och förödande för naturen.

För ett år sedan tvingade den bolivianska högern, med militärens och polisens hjälp, president Evo Morales att avgå. Morales och hans parti MAS hade vunnit valet, men genom påståenden om valfusk tog högern istället över. Anklagelserna om valfusk fick stöd av den USA-kontrollerade organisationen för amerikanskt samarbete, OAS, och av borgerliga högerregeringar i hela världen. Även Sveriges utrikesminister Ann Linde fann kuppen helt rimlig.

Däremot fördömdes kuppen av demokraterna Bernie Sanders och Alexandria Ocasio-Cortez i USA och av den brittiske Labour-ledaren Jeremy Corbyn. Oberoende bedömare har efteråt slagit fast att inget valfusk förekom att Morales var den legitime segraren.

I årets val den 18 oktober vann MAS en förkrossande seger med Luis Arce som presidentkandidat, och partiet verkar få majoritet i parlamentets båda kamrar. Arce fick i första omgången 52,4 procent av rösterna enligt vallokalsundersökningar. Center-högerkandidaten Carlos Mesa fick 31,5 procent och extremhögerens Fernando Camacho fick 14,1 procent. Fernando Camacho leder en högerkristen och våldsinriktad rörelse med jordägarna på låglandet som bas. Den är extremt fientlig mot ursprungsbefolkningen.

Både Arce och Morales (som är i landsflykt) har gjort uttalanden om den inriktning de nu vill se. De menar att man bör sträva efter en regering inriktad på nationell enighet och försoning. Dessa uttalanden kan tolkas på olika sätt. Att poängtera att hatet måste bort efter en period där högern på ett just hatiskt sätt agerat mot folkrörelserna och vänstern är en bra markering.

Med nationell enighet kan man dock mena väldigt olika saker. Att söka dialog med de delar av städernas medelklass, som egentligen inte tjänar på en högerpolitik men som högern lyckats vända mot MAS, är säkert rätt. Högern spelade på att många tjänstemannajobb gått till tidigare diskriminerade från ursprungsfolken och en stor dos av rasism kom till användning i propagandan. Men högern kunde också peka på verkliga problem som korruption och mygel.

Om man med nationell enighet menar politiskt samarbete så blir frågan: Med vem? Fernando Camachos parti Creemos (Vi Tror) kan ju inte komma på tal. Carlos Mesas Comunidad Ciudadana är en borgerlig samling. Kan delar av den vinnas över till den politik som MAS borde slå in på nu? Det är mycket svårt att se. Däremot bör ett samarbete utvecklas med folkrörelser av alla slag. Och då kommer vi in på de fel och misstag som Arce talar om.

När MAS vann valet 2005 såg man sig själva som ett politiskt instrument för folkrörelserna och som skulle skapa en ekonomi i samklang med Pacha Mama (Moder Jord). En ekologisk socialism med andra ord. Men redan i den andra perioden, efter valet 2009, när MAS hade en stabil majoritet började man glida bort från denna linje. Under första mandatperioden bedrev högern en vulgär, brutal och rasistisk propaganda mot regeringen och Evo Morales. Under den andra avtog detta och MAS och högern röstade samstämmigt igenom en agro-politik som helt gick i linje med storjordbrukarnas krav på röjning av skog och satsning på export. Borgarklassen såg hela tiden Morales som en främmande fågel som man på sikt ville bli av med ? men för tillfället flöt samarbetet. Men när möjligheten dök upp 2019 så kastade man in sina resurser bakom de krafter som med alla medel ville störta Morales och MAS.

Militären hade under lång tid accepterat Morales men 2019 blev den avgörande i störtandet av honom. Bolivias militärapparat har nog världsrekord i kupper och Morales taktik hade varit att hålla dem på gott humör. De fick all materiel de önskade, bra löner och exceptionella pensionsvillkor. Ändå visade de 2019 sin grundläggande förankring i den borgarklass som officerarna rekryteras ur och till vilken de är bundna med tusen band.

De folkrörelser som varit avgörande i Vattenkriget 1999, mot privatiseringen av vattendistributionen och i Gaskriget, kampen för nationalisering av naturresurserna, klarade nu inte att göra motstånd mot de ofta spontana mobiliseringarna av städernas medelklass.

Bedömare inom den bolivianska vänstern menar att en avgörande faktor var att man övergav synen på MAS som det politiska instrumentet för de sociala rörelserna. Utvecklingen gick i stället i motsatt riktning. Många viktiga krafter inom rörelserna rekryterades till parti- och statsapparaten. Rörelserna förtvinade allt mer och 2019 hade de, enligt dessa vänsterkritiker, blivit en skugga av vad de var innan 2005.

En partikultur där det primära var lojalitet mot partiledningen utvecklades. I stället för en hälsosam och fri debatt kunde vi se klara element av personkult kring Evo Morales. I strid med grundlagen lyckades man med en politisk manöver få Morales som presidentkandidat en fjärde gång 2019. Om det är detta som Arce nu vill ställa under debatt när han säger att han vill ?se över våra misstag? så är det välkommet.

När det gäller nationell samling så kan man säkert en gång till nå enighet med stora delar av borgarklassen runt en politik som är exportinriktad och förödande för naturen. När regeringen efter 2011 slog in på en sådan politik kom man i konflikt med flera urfolksgrupper om vägbyggen med mera. Stödet för MAS vittrade sönder, valsiffrorna sjönk och det möjliggjorde högerkuppen 2019. Vi får verkligen hoppas att ?en bred regering? betyder att man nu lagar dessa revor och samlar alla som kan vinnas i en kamp för eko-socialistisk politik ? så som målsättningen var 2005.

En sista viktig, avgörande fråga: Hur kommer den bolivianska borgarklassens militära våldsapparat att hanteras? Efter revolutionen 1952 reducerades armén till arbetsbrigader som byggde vägar etc. Tragiskt nog fick den med tiden tillbaka sin militära kapacitet. Militärapparaterna i Latinamerika har alltid haft en enda motståndare, de egna folken. Nu står MAS inför uppgiften att skapa ett folkligt hemvärn. Och se till att den i borgarklassen förankrade officerskåren neutraliseras och på sikt avskaffas. Den oändliga raden av kupper och våld måste få ett slut.

Peter Widén

Artikeln tidigare (22/10) publicerad i [eFOLKET](#)